

Cosun

Magazine

NR. 3
2021

04

**Bijzondere
jaarvergadering**

10

**Kringlooplandbouw
100% circulair**

14

**Resultaten
tevredenheidsonderzoek**



Groeikracht

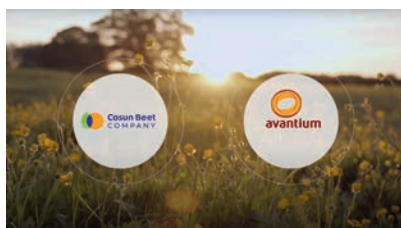
Eerste projecten Groeikracht van start

De eerste projecten onder de Groeikracht-vlag zijn gestart op het gebied van mechanische onkruidbeheersing. De inzet van Groeikracht is samen op zoek te gaan naar praktische oplossingen voor uitdagingen in de teelt van aard-appelen, suikerbieten en chichorei. Meer informatie komt te zijner tijd op www.groeikracht.cosun.nl.

Biobased samenwerking

Cosun Beet Company gaat met het technologiebedrijf Avantium een joint venture aan voor de productie van

plantaardige glycolen uit suikers. De bouw van een fabriek is voorzien voor 2023. De commerciële activiteiten starten in 2025. Glycolen worden gebruikt in verpakkingen, polyester-textiel, antivries en bij het ijsvrij maken van vliegtuigen. Ook worden ze toegepast in polyesterharsen voor windmolenbladen en in zonnepanelen. Avantium produceert sinds 2019 glycolen uit bietsuiker in een demonstratiefabriek in Delfzijl.



Diksapcampagne

In de diksapcampagne die op 18 mei is gestart, wordt in zes weken tijd zo'n 480.000 ton diksap verwerkt tot 300.000 ton suiker. Cosun Beet Company heeft bij elke suikerfabriek drie diksaptanks. Eén tank verwerken kost vijftien dagen. Door de tijdelijke opslag kunnen de fabrieken tijdens de campagne aanzienlijk meer bieten verwerken.



Dag van de coöperatie

Op 3 juli is het de internationale dag van de coöperatie. Om de bewustwording over coöperaties te vergroten en de doelstellingen van de Verenigde Naties en de internationale coöperatieve beweging te benadrukken, besteden ook coöperaties in Nederland gezamenlijk aandacht aan deze dag. De Nationale Coöperatieve

Raad zet het coöperatief ondernemerschap in de schijnwerpers via een campagne op social media en een uitzending van het RTL-programma 'Zo kan het ook'. Meer informatie staat op www.cooperatie.nl en #coopsday.



Index

Van de voorzitter.....	3
Bijzondere jaarvergadering.....	4
Circulariteit en nieuwe waarde uit coproducten.....	8
Kringlooplandbouw	
100% circulair.....	10
UB-uitkeringen in 2021.....	12
Aanpassing uitbetaling vanaf campagne 2022/23.....	13
Extra controle op monsternamen en analyse.....	13
Resultaten tevredenheidsonderzoek.....	14
Groeiachterstand na goede opkomst.....	15
IRS-informatie.....	16
Vraag & Antwoord / Kort Nieuws.....	20

Contact

Cosun, redactieadres

Postbus 3411, 4800 MG Breda
076-5303307
secretariaat.rvb@cosun.com
www.cosunleden.nl

Cosun Beet Company centraal agrarische dienst

Postbus 100,
4750 AC Oud Gastel
0165-525252
agrarischedienst@cosunbeetcompany.com
www.cosunleden.nl

Colofon

Cosun Magazine

is een uitgave van Coöperatie Koninklijke Cosun U.A. voor leden van Cosun

Fotografie in dit nummer

Royal Cosun, Cosun Beet Company, IRS, Sanne van Hassel, Michel Heerkens en Twan Wiermans

Foto-omslag

De suikerbiet: spilgewas van de circulaire landbouw

Basisontwerp

Wardtaal / Breda

Opmaak en druk

SMG-groep, Hasselt

© Coöperatie Koninklijke Cosun U.A., 2021

Niets uit deze uitgave mag worden gereproduceerd zonder schriftelijke toestemming van de uitgever.



Gecontroleerd naar de toekomst

Op 25 mei heeft onze coöperatie haar (digitale) jaarvergadering gehouden. Alvorens de jaarrekening wordt vastgesteld, geeft de externe accountant EY de ledenraad een toelichting op de controlewerkzaamheden van dat boekjaar. Wat zijn de kernpunten van de controle geweest? Wat heeft extra aandacht gevraagd? Zijn investeringen goed in de jaarrekening verwerkt? Een goed moment om van een externe partij te vernemen hoe zaken ervoor staan. Het gaat daarbij ook over de kwaliteit van de interne beheersing. Hoe heeft EY de controle aangepakt? Wat waren de belangrijkste risicogebieden in de controle? Hoe was de samenwerking tussen Cosun en EY? Wat waren de uitkomsten van die controle? De raad van toezicht heeft hierover uiteraard regelmatig overleg met de accountant en heeft hierover gerapporteerd. Daarmee kan de ledenraad haar controlerende rol goed uitoefenen.

De laatste

Deze jaarvergadering was de laatste voor Albert Markusse als voorzitter van de conserndirectie. Als directeur van de toenmalige Suiker Unie heeft hij tien jaar een belangrijke bijdrage geleverd aan onze coöperatie. Eerst aan de integratie van CSM Suiker, na de overname in 2007, en later aan het optimaliseren van de fabrieken in Dinteloord en Vierverlaten. De laatste vier jaar als voorzitter conserndirectie kende twee moeilijke periodes: de crisis in de suikermarkt en de impact van corona op onze bedrijven. Ondanks de sterke terugval in de resultaten is Cosun op koers gebleven en tegelijkertijd is gewerkt aan de nieuwe visie. Cosun is Albert hiervoor veel dank verschuldigd. De middag stond in het teken van Alberts afscheid met een digitale talkshow 'Duurzame voedselketens - sleutel tot consumentenvertrouwen'.

Veel sprekers in de keten hebben hieraan bijgedragen. Cosun heeft zich op een goede wijze kunnen presenteren. De dag werd informeel afgesloten met een terugblik en een dankwoord.

Kansen

Per 1 juni heeft Hans Meeuwis het stokje officieel overgenomen. Hij is voortvarend aan de slag gegaan om de geformuleerde visie om te zetten in nieuwe strategische keuzes. Ik wens Hans veel succes in zijn nieuwe functie.

Cosun heeft zich goed kunnen voorbereiden op het einde van de suikermarktordening in 2017, maar de afgelopen jaren hebben laten zien dat meer moet gebeuren om de bieten- teelt voor onze leden op lange termijn aantrekkelijk te houden. De ontwikkelingen om ons heen veranderen in hoog tempo, onder meer met de klimaatopgave, de zorg om het milieu en veranderende voedingspatronen. Tegelijkertijd ontstaan veel nieuwe kansen in de markt voor producten met een plantaardige basis. Deze kunnen dienen als vervanging voor producten gebaseerd op olie. De uitspraak van de rechtbank in Den Haag dat Shell zijn klimaatbeleid moet aanscherpen heeft enorm veel impact. Het kan kansen bieden voor meer plantaardige toepassingen uit onze gewassen. Tegelijkertijd is het voor Cosun ook een signaal dat we moeten vasthouden aan ons energiebesparingsprogramma 2030. Het komt allemaal terug in de nieuwe visie, die bepalend is voor de toekomst van Cosun. Als we samen de schouders

eronder zetten, kunnen we de doelstellingen realiseren. We gaan u daarover later dit jaar meer vertellen.

De afgelopen weken lijkt de formatie op gang te komen. Maanden zijn voorbijgegaan, waarin de politiek meer bezig was met zichzelf dan met het besturen van het land. Minstens zo belangrijk als de samenstelling van een kabinet is de keuze van een nieuwe minister van LNV. Een persoon die de problematiek van de sector begrijpt en bereid is samen te werken aan de broodnodige knelpunten. De opgave voor de sector is groot en vraagt een krachtige samenwerking tussen overheid en keten.

Dirk de Lugt
Voorzitter



Bijzondere jaarvergadering

De ledenraad van 25 mei stond in het teken van de afsluiting van een lastig jaar, de toekomst van Cosun en vooral het afscheid van Albert Markusse. De ledenraad werd gehouden in SugarCity, de voormalige suikerfabriek in Halfweg.



Studio opgebouwd in de oude suikerfabriek in Halfweg ten behoeve van de digitale jaarvergadering

Financieel directeur Hans Schuil bevestigde dat de definitieve cijfers over 2020 overeenstemden met de decemberraming. De accountant van EY heeft een goedkeurende controleverklaring op de jaarrekening 2020 afgegeven. Cosun heeft in verband met een bijzondere afboeking in 2019 een uitgebreide controle laten uitvoeren op de waardering van de voorraad gereed product vanwege de omvang en de berekeningssystematiek en op de waardering van (im)materiële vaste activa. André Wijnsma van EY sprak zijn waardering uit over de controleaanpak en de constructieve samenwerking.

Uitzonderlijke ontwikkelingen

De voorzitter van de raad van beheer, Dirk de Lugt, ging in op de sterke invloed van twee uitzonderlijke ontwikkelingen in 2020: de uitbraak van de coronapandemie in maart en de moeizame start van het teeltseizoen, gevolgd door een lange periode van droogte.

Corona heeft de leden en medewerkers veel onzekerheid gebracht en veel van hun veerkracht gevraagd. Het vinden van nieuwe oplossingen en het benutten van kansen is cruciaal gebleken in dergelijke omstandigheden. Cosun wist 2020 ondanks alle hectiek uiteindelijk af te sluiten met een aanvaardbaar resultaat.

Voor de akkerbouw waren en zijn de belangrijkste uitdagingen de discussie over gewasbescherming, het inspelen op klimaatverandering en de rendementsverbetering. Cosun is daartoe in 2020 Cosun Groeikracht gestart om de leden hierin te ondersteunen. In 2021 worden hierin verdere stappen gezet.

Toekomstvisie

Het doel van Cosun is het concern winstgevend te laten groeien en te zorgen voor een rendabele bietenteelt op lange termijn. Dat gebeurt door marktgerichte innovatie voor toepassingen van onze gewassen in nonfood en groene chemie, maar ook door versterking van bestaande activiteiten, zoals de opening van het vrieshuis van Aviko in Steenderen.

‘Ledenraad enthousiast over nieuwe visie en strategie’

Voorbeelden van innovatieprojecten waaraan Cosun Innovation met de Cosun-bedrijven werkt, zijn de productie van duurzaam papier van suikerbietvezels en het onderzoek naar de winning van plantaardig eiwit uit gewassen en reststromen. Uiteindelijk met als doel om de 3 x 100%-doelstellingen te realiseren: 100% plantaardig, 100% circulair en 100% transparant. En daarover 3 x 100 miljoen euro resultaat te verantwoorden. Alles is erop gericht om een goede bietenprijs aan de leden te betalen.

Raad van toezicht

De voorzitter van de raad van toezicht, Johan van Driel, gaf een toelichting op de bevindingen van de raad. De samenwerking tussen concerndirectie en de raad van beheer en het toezicht daarop door de raad van toezicht is goed verlopen. De concerndirectie en de raad van beheer hebben de mogelijke consequenties voor Cosun tijdig en transparant gedeeld met de raad van toezicht en daar adequaat op gereageerd. De raad is zeer te spreken over de bijdrage en de controle van EY in dit proces. De ledenraad heeft de vaststelling van de jaarrekening 2020 en de voorgestelde decharges unaniem bekrachtigd.

Ontwikkelingen

Algemeen directeur Albert Markusse ging in op de financiële prestaties van Cosun in de eerste vier maanden van 2021. De horeca is nog steeds (grotendeels) dicht en dat is duidelijk merkbaar. Binnen de Cosun-bedrijven loopt de productie door ondanks een aantal coronagevallen. De integratie van de acquisities in China, Frankrijk en Stavenhagen verloopt volgens plan. Wel is er zorg over de stijgende prijzen van energie, staal, verpakkingen, chemicaliën en andere hulpstoffen. De ontwikkelingen op de wereldmarkt van suiker zijn positief. In Europa zijn de suiker- en inulinevoorraden als gevolg van een matige oogst laag.

De omzet en het resultaat zijn door een mix van factoren in de eerste vier maanden boven verwachting, ondermeer door betere prijzen bij Cosun Beet Company, Sensus en



Luc van Driessen, kringvoorzitter van de kring Zeeland, overhandigt een kado namens de ledenraad

Afscheid van Albert Markusse

Tijdens de ledenraad in SugarCity in Halfweg is afscheid genomen van de vertrekkende voorzitter van de concerndirectie van Cosun, Albert Markusse. Markusse werkte een groot deel van zijn werkzame leven 'in de suiker'.

Luc van Driessen, kringvoorzitter van de kring Zeeland, sprak de vertrekkende CEO toe namens de ledenraad en bedankte hem voor zijn inzet voor de coöperatie. Ondermeer herinnerde hij aan Alberts lange staat van dienst in de suikerindustrie en het feit dat 'suiker echt plakt'.

Namens de raad van toezicht bedankte Johan van Driel Albert voor zijn constructieve samenwerking en de wijze waarop hij de nieuwe visie van Cosun heeft gelanceerd in het concern. In de verdere invoering ligt een uitdagende opdracht voor zijn opvolger, Hans Meeuwis.

Duurzame Voedselketens

Aansluitend op de jaarvergadering was ter gelegenheid van het afscheid van Albert via een livestream vanuit SugarCity de talkshow 'Duurzame voedselketens' te volgen. De boodschap die daarin werd uitgedragen, is dat Cosun met haar ketens en met de telers een leidende rol wil spelen in de voedselvoorziening en daarmee een positieve bijdrage wil blijven leveren aan mens en maatschappij.

Het digitale afscheid van Albert werd opgeluisterd door talrijke vertegenwoordigers uit de politiek, onder wie demissionair minister Carola Schouten, belangenorganisaties uit de sector, de wetenschap en het bedrijfsleven en vele Cosun-medewerkers. Samen met de afsluitende woorden van Dirk de Lugt en Paul Mesters, CEO Cosun Beet Company, die sprak namens alle Cosun-collega's, vormde dit een mooi eerbetoon aan deze zeer gewaardeerde CEO. Op cosunleden.nl staat een link om de talkshow terug te kijken.



Frank van Noord, directeur Cosun Innovation presenteert de ledenraad 'de eiwitvisie'

Duynie Feed. Aviko kent een lagere afzet, maar heeft betere marges door een betere productmix van gecoate en retailproducten. SVZ heeft een betere afzet, maar lagere marges. Novidon ervaart veel druk op de zetmeelprijzen. De eerste maanden van dit jaar laten ook een normale uitgaande kasstroom zien, onder andere voor de betaling van de ledentoeslag. Het jaar is relatief goed gestart, aldus Hans Schuil, maar het vervolg is onzeker. De verwachting voor komend jaar is een verdere stijging van de suikerprijs en 'normalisatie' van de afzet van Aviko. De bijdrage van bijzondere incidentele baten uit vastgoed-verkopen blijft ook in 2021 belangrijk. In het meerjarenoverzicht over de afgelopen jaren valt de sterke invloed op van twee crisissen. De suikercrisis na beëindiging van de marktordening had een desastreus effect op het resultaat van Cosun Beet Company in 2018 en 2019. De coronacrisis van 2020 laat zich vooral bij Aviko voelen. De verwachting is dat de situatie normaliseert en dat Cosun kan voldoen aan de rendementsdoelstelling.

Visie en strategie

Albert Markusse nam de ledenraad ook mee in de Strategische Route naar 2030: Van visie naar strategie en uitvoering. Het bepalen van de investeringsagenda en hoe die 3 x 100 miljoen euro te realiseren. Alle Cosun-bedrijven hebben een projectplan gemaakt om de stap van visie naar strategie te realiseren. Deze wordt omgezet in een Cosun Strategic Roadmap.

Cosun, zo vatte Markusse samen, is een concern met visie, de plant centraal en een merk vol inspirerende verhalen. Dat leidt tot winstgevend groei, een regierol in de Nederlandse akkerbouw en een voorloperpositie in duurzaamheid. Cosun heeft een sterk basisbedrijf met een grote keuze uit groeiprogramma's. Eerst moet de basis groeien en daarna komt de keuze voor nieuwe groei met een eigen resultaatontwikkeling. Verbeterde

winstgevendheid van de basis is nodig om investeringen in nieuwe groei te financieren. Deze groeiprojecten moeten een substantieel deel van de extra winstgevendheid in 2030 gaan brengen. Cosun is op weg met verschillende programma's zoals innovatie, eiwit, ingrediënten, centrale inkoop, HRM, communicatie, duurzaamheid en Groeikracht. Investeringsprojecten worden na vaststelling van de Cosun-strategie beoordeeld op prioriteit. De criteria daarbij zijn: strategische fit, financieel rendement, risico's en operationele uitvoerbaarheid. Cosun is in transitie op weg naar 2030 met een nieuwe slogan: 'The Plant Positive Way'. De ledenraad is enthousiast over de visie en strategie, maar is kritisch over de omvang van de investeringsagenda.

Financieel directeur Hans Schuil geeft toelichting bij de jaarcijfers 2020



Plantaardig eiwit

Frank van Noord, directeur Cosun Innovation presenteerde de ledenraad 'de eiwitvisie' van Cosun. Planteneiwit is één van de vier innovatiethema's van Cosun en haakt in op de trend naar meer plantaardig eiwit in voeding. Cosun wil een duurzame en competitieve positie opbouwen in de plantaardige eiwitmarkt. Door de groeiende wereldbevolking en de hoge CO₂-uitstoot zal de verhouding tussen dierlijk en plantaardig omslaan. De overheid wil in de nationale eiwitstrategie de komende vijf tot tien jaar de zelfvoorzieningsgraad van nieuwe en plantaardige eiwitten vergroten door een selectieve inzet op de teelt van typisch Nederlandse eiwitrijke gewassen, zoals aardappelen, gras en veldbonen, en de benutting van reststromen.

Door de snelle ontwikkeling van vega(n)trends wordt tot 2054 een wereldwijde marktgroei van plantaardige eiwitten voorzien van 8% per jaar. De markt bestaat uit functionele eiwitten, die kunnen binden of schuimen, de nutritionele eiwitten met een hoge kwaliteit in smaak en de betaalbare nutritionele (voedings)eiwitten, voor het volume.

Cosun kan met het Rubisco-eiwit uit ondermeer bietenblad, een positie in functioneel eiwit verwerven, maar ook door functioneel aardappeleiwit en Fava-eiwit uit veldbonen. Cosun wil op kleine schaal vanuit de bestaande demonstratiefabriek starten met de commerciële productie van plantaardig eiwit en vervolgens stap voor stap opschalen naar één fabriek die verschillende grondstoffen kan verwerken. Dit past in de visie en strategie van Cosun.

Ook wil Cosun in ketens inspelen op de groeiende vraag naar plantaardige eiwitten met lokaal geproduceerde producten en de behoefte aan verbreding van de vruchtwisseling door de teelt van 'nieuwe' gewassen, zoals veldbonen.

Maarten Boudesteijn



Maarten Boudesteijn, secretaris raad van beheer, geeft een toelichting bij de digitale verkiezingen

Verkiezingen

De ledenraad heeft Marianne van den Hoek en Ben van Doesburgh herkozen in de raad van beheer. Voor de raad van toezicht zijn Jacqueline Rijdsdijk en Hans Huistra herkozen.

Marianne van den Hoek zit sinds 2018 in de raad en heeft samen met haar man een akkerbouwbedrijf op Schouwen-Duiveland. Haar expertise is marketing, communicatie en innovatie, opgedaan bij diverse internationale voedingsmiddelenbedrijven. Zij is bestuurder bij het Kenniscentrum Suiker&Voeding. Ben van Doesburgh is in 2011 in de raad gekozen. Hij is in 2026 statutair aftredend en niet herkiesbaar. Ben is extern lid en tevens tweede vicevoorzitter. Hij heeft bestuurs- en managementfuncties gehad bij beursgenoteerde en familiebedrijven.

Raad van Toezicht

Jacqueline Rijdsdijk zit sinds 2013 in de raad. Na deze termijn die loopt tot 2025, is zij statutair niet meer herkiesbaar. Jacqueline heeft behalve bij Cosun ook commissariaten bij drie andere organisaties. Ook verzorgt zij aan de Erasmus Universiteit in Rotterdam een cursus 'Opleiding tot commissaris'. Hans Huistra is in 2017 benoemd. Hij heeft veel ervaring met het leiden van grote commerciële ondernemingen.



Circulariteit en nieuwe waarde uit coproducten

Cosun-dochter Duynie Group is een bijzondere speler in de kringloopeconomie. De specialist in het verwaarden van coproducten helpt de voedingsindustrie te verduurzamen. De coproducten zijn tegelijkertijd een aantrekkelijke bron voor nieuwe producten en afzetmarkten.

"Wij zijn de linking-pin tussen de afzonderlijke Cosun-dochters. Wij verwaarden de coproducten. We willen niet circulair worden, wij zijn het. En we helpen zo mee Cosun circulair te maken. Datzelfde doen we met andere voedingsbedrijven, zoals bijvoorbeeld Heineken en Cargill", aldus Roel van Haeren, sinds oktober vorig jaar de nieuwe CEO van Duynie Group en lid van de conerndirectie van Cosun. In totaal heeft het bedrijf ruim vierhonderd medewerkers.

"Wij helpen mee aan het voorkomen van voedselverspilling en de maximale

benutting van gewassen", benadrukt Van Haeren. Duynie Group heeft daarin een ontwikkeling doorgemaakt van een handelsbedrijf in coproducten voor de veehouderij naar een groep bedrijven die maximale waarde, zowel financieel als qua hergebruik, uit coproducten haalt.

De waardevolle grondstoffen als eiwit, zetmeel en vezels uit de coproducten zijn de basis voor nieuwe, duurzame producten.

"Duynie Group verwerkt jaarlijks 4 tot 5 miljoen ton coproducten. Verwacht wordt dat de toevoer

aan coproducten door nauwe samenwerking met toeleveranciers de komende jaren verder toeneemt", vertelt Van Haeren.

Duynie Group is in zijn soort bijzonder. Vorig jaar was het bedrijf genomineerd voor de Koning Willem I-prijs, een prestigieuze prijs voor innovatief ondernemerschap.

Specialistische bedrijven

Het bedrijf heeft vestigingen in Nederland, België, Frankrijk, Duitsland, Ierland, Engeland, Slowakije, Hongarije, Tsjechië en Polen. Verdere markt-



expansie ligt in het verschiet. Duynie Group bestaat uit Duynie Feed, Duynie Ingredients, Novidon, AgriBioSource en MijnVoer. Elk met eigen specialisaties en verkoopmarkten. Bij Duynie Feed draait het om coproducten voor de veehouderij; om voederwaarde, efficiënte logistiek en kringlooplandbouw.

‘Verdere markt-expansie ligt in het verschiet’

Duynie Ingredients in Cuijk is gespecialiseerd in de productie van hoogwaardige en duurzame ingrediënten voor petfood. De fabriek in Cuijk werkt met restwarmte van de eraanstaande bio-energiecentrale om coproducten te drogen. Novidon, met fabrieken in Nijmegen, Veurne (BE) en Wrexham (UK) is gespecialiseerd in de winning van zetmeel voor industriële toepassing, zoals boorzetmeel voor de olie-industrie en lijmen en andere producten voor de textiel-,

papier- en verpakkingsindustrie. AgriBioSource levert producten voor de biovergisting, waterzuivering en bodemverbetering, zoals Groenfosfaat. De vijfde business unit is MijnVoer, een vernieuwend digitaal platform waar vraag en aanbod van veevoer op een efficiënte manier bij elkaar wordt gebracht.

Bierbostel

“We innoveren in productieprocessen en producten”, zegt Van Haeren. Dat gebeurt ondermeer bij de winning van eiwitten uit bierbostel, een coproduct van de bierproductie, en uit aardappelcoproducten. Duynie Group heeft in samenwerking met Heineken een proces ontwikkeld om uit bierbostel eiwitten te winnen die een bestemming krijgen in feed, petfood en food. Het scheidingsproces is in de demofabriek van Duynie Group in Nijmegen verder geperfectioneerd. De volgende stap is de plaatsing van een splitsingsunit bij de brouwerij, zodat het eiwit op locatie kan worden gewonnen. De bierbostelvezels krijgen als eindbestemming de energie-opwekking. Dit ter vervanging van fossiele brandstof. “De brouwerij



‘Duynie Group heeft een mooie toekomst’

kan daarmee haar eigen CO₂-uitstoot verlagen”, aldus Van Haeren. “De veehouderij hoeft zich overigens geen zorgen te maken”, verzekert hij. “Er blijft genoeg over.”

Kansen genoeg

“Er zijn veel nieuwe mogelijkheden om meerwaarde te halen uit coproducten. Het gaat erom focus te houden”, stelt de CEO. “Om van een idee naar daadwerkelijke verwaardiging te komen moeten steeds flinke stappen worden gezet. Je moet van een demoschaal toe naar grootschalig produceren, het productieproces goed onder de knie krijgen en de markt ontwikkelen. Dat kost tijd.” In die laatste ontwikkelingsfase zit bijvoorbeeld de warmtepomp die laagwaardige restwarmte omzet in hoogwaardige warmte geschikt voor het bakproces van frites. De fritesfabriek van Aviko in het Belgische Proven krijgt de primeur. “In Duynie Group zit veel dynamiek”, zegt Van Haeren. “Het bedrijf heeft een mooie toekomst. Met een duurzaam bedrijfsmodel in nauwe samenwerking met ketenpartners nieuwe waarde creëren om zo de voedingsindustrie te helpen verduurzamen. Dat is waar Duynie Group voor staat.”

Ton Schönwetter





Kringlooplandbouw 100% circulair

Cosun Beet Company doet als suikerbedrijf van meer dan een eeuw oud al heel lang aan kringlooplandbouw. Over wat tegenwoordig kringlooplandbouw precies inhoudt, verschillen de meningen. Momenteel zijn de kringlopen die te maken hebben met het klimaat en CO₂ nadrukkelijk in beeld. In de bietenteelt en bij de verwerking zijn daarin zeker stappen te zetten.

Als we kijken naar de gehele keten van de suikerproductie kunnen we vaststellen dat we al aardig op weg zijn naar het geheel sluiten van de kringloop van mineralen. De bietenteelt heeft als belangrijkste doel de productie van suiker. Die bestaat volledig uit koolstof, waterstof en zuurstof. De plant neemt deze mineralen op uit de lucht en de bodem. Bij het consumeren van suiker komen ze weer vrij.

Mineralenkringloop

Een suikerbiet bestaat voor circa 75% uit water. Dit komt vrij bij de bietverwerking en wordt hergebruikt om de bieten te wassen. Het waswater wordt in de waterzuiveringsinstallatie gezuiverd en aan het watersysteem teruggegeven. De fabriek in Dinteloord slaat een gedeelte van dit water

tijdelijk op om het gedurende het jaar te gebruiken als gietwater in de nabije kassen.

De niet-benutte mineralen in de bietenplant komen na de verwerking terecht in de melasse, bietenpulp, bietenpunten, Betacal en in bietengrond. Al deze producten vinden op een efficiënte manier een nieuwe weg terug in de kringloop. De melasse gaat onder andere naar de fermentatie-industrie. De suikers uit de melasse zijn uitstekend vergistbaar en worden gebruikt voor de productie van bakkersgist, citroenzuur, gistextracten en bio-ethanol. Ook de alcoholproductie is een belangrijke afzetmarkt. Bij de sapzuivering in de suikerfabriek wordt kalk toegevoegd. Die bindt uit het ruwsap het overgrote deel van alle niet-suikers in de biet. Zo ontstaat de Betacal die als waardevolle meststof

teruggeleverd wordt aan de landbouw. Betacal wordt ook gebruikt als grondstof voor dekaarde voor de champignonteelt. Deze komt in een later stadium voor de landbouw beschikbaar als zogenaamde champost.

Bietenpulp

De bietenpulp heeft als gewaardeerd diervoeder een belangrijke plaats in de rund- en melkveehouderij. Het circulair gebruikmaken van grondstoffen staat ook daar hoog op de agenda. Doordat bietenpulp regionaal is geproduceerd, krijgt dit ruwvoer een steeds sterkere positie in het rundveemenu. De mineralen uit de suikerbiet vinden regionaal verder hun weg in de kringloop via de dierlijke mest. Zo ontstaat een ideale kringloop in een samenwerking tussen de akkerbouw en de veehouderij.



Maar bietenpulp heeft nog meer interessante toepassingen. De pulp bevat goed bruikbare cellulosevezels. Cosun Beet Company en papierproducent Crown Van Gelder hebben inmiddels een methode ontwikkeld om van bietenpulp papier en verpakkingsmaterialen te maken. De bietenpulpvezels zijn een duurzame vervanger voor houtvezels. Ze verminderen de milieudruk bij de papierproductie met maar liefst 80%.

Bietenpunten, blad en bietengrond

Vroeger verdwenen de bietenresten die vrijkwamen bij het wassen van de bieten, in de compostering. Tegenwoordig gaan de restanten in de biovergister. Het groene gas uit de vergisters reduceert het gebruik van fossiele brandstoffen, wat weer bijdraagt aan de reductie van de CO₂-productie. Een laatste reststroom is de bietengrond. Die krijgt een volledige herbestemming als ophoogarde in de landbouw en bij de uitvoering van cultuurtechnische werken. Eigenlijk is dit de beste grond van Nederland. Cosun Beet Company gaat daarom kijken hoe deze kwalitatief hoogwaardige grond nog beter kan worden hergebruikt.

Bietenblad

De zoektocht naar verdere efficiencyverbetering van de kringlooplandbouw brengt ons ook bij het bietenblad, dat achterblijft op het land. In het bietenblad zit eiwit van hoge kwaliteit. Dat is zeer goed inzetbaar in de levensmiddelenproductie. Op dit moment wordt geëxperimenteerd met de winning van dit eiwit. De bladpulp die overblijft na de eiwitwinning kan weer worden gebruikt in de vergisters. Mogelijk biedt dit kansen voor verbetering van het rendement van de teelt. Minstens zo belangrijk is echter

aandacht voor het behoud van de kwaliteit van de bodem. Bietenblad oogsten betekent extra mineralen afvoeren. Dit zal gecompenseerd moeten worden met extra ruimte voor de aanvoer van stikstof en fosfaat en dus van organische stof. Dat kan door het creëren van extra gebruiksruimte. In de mestwetgeving is daarin nu nog niet voorzien. Cosun Beet Company is met het ministerie van LNV in gesprek om hiervoor een oplossing te vinden.

Groene Cirkels

Onder de noemer kringlooplandbouw worden naast de mineralenkringloop ook andere zaken gevat, zoals duurzaam bodembeheer, koolstofvastlegging en biodiversiteit. Ook in het teeltadvies en in Unitip wordt hierop meer en meer ingespeeld. De bodemkwaliteit monitoren we in Unitip. De organische stofbalans is onderdeel van de rapportages. Bij de inzet van gewasbescherming is 'IPM' de standaard: eerst kijken of inzet nodig is en als het kan middelen gebruiken met de laagste milieudruk. En daarna lessen trekken uit het volgen van de resultaten.

Ook biodiversiteit heeft in Unitip de aandacht. Het rapport Akkerleven in Unitip biedt inzicht in de score op biodiversiteit in de teelt.

In West-Brabant is op initiatief van de provincie Noord-Brabant, Naturalis en Cosun Beet Company het project Groene Cirkels opgezet. Kort samengevat is Groene Cirkels een platform voor samenwerking om verduurzaming in de meest brede zin te realiseren. Een van de programma's van Groene Cirkels heet Kringlooplandbouw. Rondom het thema biodiversiteit kijken we onder meer naar de mogelijkheden van strokenteelt, en of dit economisch haalbaar is. Een ander thema is de inrichting van het openbaar groen. Akkerranden kunnen prima bijdragen aan biodiversiteit. De openbare ruimte naast de akkers, zoals bermen, slootkanten en ander natuurland, kunnen met de juiste beplanting en met gepast onderhoud bijdragen aan een functionele biodiversiteit.

Pieter Brooijmans

Bietenpulp brengt mineralen in de kringloop





UB-uitkeringen in 2021

De ledenraad heeft op 25 mei de jaarcijfers van 2020 vastgesteld. Op basis van deze cijfers kunnen de uitkeringsbedragen voor de UB-regeling berekend worden. De uitkering is gebaseerd op het resultaat van de coöperatie in de laatste zeven boekjaren.

De UB-regeling kent een uitkering bij bedrijfsbeëindiging of na minimaal vijftien jaar leveren. Dit voorjaar hebben 188 bietentelers die in 2006 lid zijn geworden of die in voorgaande jaren geen gebruik hebben gemaakt van de mogelijkheid om een uitkering aan te vragen, de kans gekregen om een UB-uitkering aan te vragen. De basisgegevens voor de berekening zijn weergegeven in de tabel. Het uitkeringsbedrag per ton is lager dan vorig jaar. Het coöperatief resultaat in 2020 was negatief. Bij de basisprijs van € 32,50 en de relatief hoge ledentoeslag heeft de coöperatie verlies geleden.

Compensatie 2020

De telers die in 2020 een tussentijdse UB-uitkering hebben aangevraagd die niet is goedgekeurd vanwege NOW-voorwaarden, hebben in 2021 opnieuw een aanvraag moeten indienen. Conform het UB-reglement geeft de raad van beheer compensatie.

Uitkering op leveringsbasis

De UB-uitkering is gebaseerd op de gemiddeld geleverde hoeveelheid standaardbieten (netto-bieten omgerekend naar bieten met 17% suiker) in de campagnes waarover de uitkering berekend wordt. De gemiddeld geleverde hoeveelheid

bieten wordt vermenigvuldigd met een factor die afhangt van het aantal jaren dat er geleverd is en de berekende gemiddelde winst (€ 3,56) per ton standaardbieten.

De UB-uitkering kan aangevraagd worden na vijftien jaar aaneengesloten bieten leveren, maar dit is niet verplicht. De UB-regeling komt na uiterlijk dertig jaar tot een uitkering. Het lid kan dus kiezen op welk moment de uitkering hem het beste uitkomt. Bij uitstel loopt de factor op, maar het uit te keren bedrag kan zowel hoger als lager uitkomen, omdat de uitkering mede gebaseerd wordt

op het resultaat van Cosun in de voorgaande jaren.

Uitbetaling

Leden die hun lidmaatschap hebben beëindigd of een UB-uitkering hebben aangevraagd, ontvangen de uitkering in juni. Ook leden die in de loop van 2021 hun bedrijf beëindigen, kunnen dit jaar nog een uitkering ontvangen. Om nog voor boekjaar 2021 te kunnen worden geaccepteerd, moet de opzegging van het lidmaatschap schriftelijk gebeuren voor 1 september.

Maarten Boudesteijn

Boekjaar	verwerkte tonnen biet 17%	coöperatief resultaat (mln. euro)
2014	6.728.809	68,2
2015	4.794.275	30,7
2016	5.593.541	17,7
2017	7.865.511	58,2
2018	6.715.719	-11,4
2019	6.514.074	-1,4
2020	6.481.685	-3,1
Totaal 2014-2020	44.693.615	158,9

Berekening gemiddelde winst per ton bieten bij 17%:
158,9 mln./44,7 mln. = € 3,56 (was: € 6,03 per ton)



Aanpassing uitbetaling bietengeld vanaf campagne 2022/23

De Europese Richtlijn 2019/63 ziet toe op voorkoming van oneerlijke handelspraktijken in de relaties tussen ondernemingen in de landbouw- en voedselvoorzieningsketen. De richtlijn is omgezet in de Wet Oneerlijke handelspraktijken. Doel van deze wet is om de positie van kleinere spelers in de markt te beschermen tegen grotere. Als gevolg van die wet moet Cosun vanaf 2022 de contractprijs van bieten binnen 60 dagen betalen. Cosun betaalt nu een eerste deel van de contractprijs van € 32,50 per ton bieten op voorschot in de week na levering en het restant bij de eindafrekening. De raad van beheer heeft samen met de ledenraad een hogere eerste betaling afgewogen ten opzichte van een latere betaling en de consequenties van deze aanpassing voor de financieringspositie van Cosun.

Samengevat zijn de aanpassingen in de leveringsvoorwaarden 2022 als volgt:

- De eerste betalingen zijn gebaseerd op de (minimum)prijzen van artikel 2 leveringsvoorwaarden.
- De voorlopige kwaliteits- en winbaarheidsverrekening en verrekening van tarra worden toegepast op de hogere eerste betaling.

- Het betalingsmoment gaat van 1 week na levering naar 30 dagen na levering.
- Door een hogere eerste betaling ontvangen de leden per saldo eerder meer bietengeld.

Maarten Boudesteijn

Aanpassingen vanaf campagne 2022/2023

Standaard kwaliteit	Huidige situatie eerste betaling	Aanpassing eerste betaling
Quotumbieten	€ 24,-	€ 32,50 (minimumprijs cf artikel 2a)
Surplusbieten	€ 12,-	€ 20,- (minimumprijs cf artikel 2b)
Overschotbieten	Geen	€ 15,- (prijs cf artikel 2c)
Moment uitbetaling	In de week na levering	30 dagen na levering

Extra controle op monstername en analyse

De procedures rondom de borging van data-uitwisseling, monsternamen en monsterverwerking tijdens de campagne worden op diverse punten aangescherpt.



De verbeteringen zijn het resultaat van een analyse die de agrarische dienst, het secretariaat van de raad van beheer en de afdelingen Productie en Finance & Control samen hebben gemaakt. Het onderzoek is een uitvloeisel van de monsterverwisseling in Vierverlaten en de hoge stikstofcijfers. Cosun Beet Company werkt met meerdere protocollen en procedures. Die zijn nodig om voorafgaand aan de campagne analyses in het tarreer-lokaal, de bemonsteringsapparatuur en systeem aanpassingen te controleren.

Extra controles

De protocollen en werkwijzen zijn met de verbeteringen, de verantwoordelijken en de deadlines samengebracht in een overzichtsdokument, zodat de controle op de uitvoering en de communicatie over de bevindingen beter gestroomlijnd is. Naast de gangbare controles in het tarreer-lokaal wordt bovendien twee keer per campagne een extra controle uitgevoerd. Dat gebeurt door een groep die bestaat uit minimaal twee vertegenwoordigers uit de ledenraad, de secretaris en een lid van de raad

van beheer, een specialist analyses van het IRS, de manager productie van de fabriek in Dinteloord en een externe specialist op het gebied van monsternamenanalyse en -verwerking. De resultaten van deze extra controles worden teruggekoppeld naar de leden. De ledenraad heeft de voorgestelde verbeteringen inmiddels goedgekeurd. Met deze aanpassingen hopen we dat het vertrouwen van de bietentelers weer hersteld wordt.

Arno Huijsmans

Resultaten tevredenheidsonderzoek

De agrarische dienst heeft in maart door het onderzoeksbureau Integron een telerstevredenheidsonderzoek laten uitvoeren. Alle bietentelers zijn hiervoor benaderd. Het onderzoek geeft antwoord op wat telers verwachten van de dienst, hoe tevreden ze zijn, waar we als dienst nu staan en wat we kunnen verbeteren.



Puntsgewijze conclusies

Prioriteiten ter verbetering

- de snelheid van klachtenafhandeling
- de kwaliteit van klachtenafhandeling
- de kwaliteit van de campagne-indeling
- duidelijkheid en kwaliteit van afhandeling van een vraag

Sterke punten agrarische dienst

- de contactpersoon in de regio
- de informatievoorziening op het Cosun-ledenportaal
- de procedure van bestellen tot levering van Betacal
- de teelt- en Unitip-vergaderingen en de veldbijeenkomsten

Doel van het onderzoek was inzicht krijgen in de tevredenheid over de samenwerking met de agrarische dienst. Aanleiding voor het onderzoek waren signalen van telers dat ze over verschillende onderdelen van de dienstverlening niet tevreden waren.

Goede score

Aan het onderzoek hebben 1.228 telers deelgenomen. De respons van 16% van het totaal geeft een representatief antwoord op de gestelde vragen. De deelname was goed over het gehele land verspreid, waardoor we betrouwbare resultaten per gebied hebben verkregen. De digitaal gestelde enquêtevragen waren opgedeeld in diverse rubrieken. Als er afgelopen jaar contact opgenomen was met de agrarische dienst is gevraagd met wie en hoe tevreden men daarover was. De waarderingsscore is 7,8. Een mooi resultaat.

De tevredenheidsscore varieert afhankelijk van de afdeling van 7,1 tot 8,2. Per afdeling dus een goede score. Belangrijk om hierbij te vermelden is dat 82% van de ondervraagden het eens is met de stelling dat de agrarische dienst goed benaderbaar is. De telers weten medewerkers dus goed te vinden met hun vragen. Daarnaast is 70% het eens met de stelling dat de agrarische dienst de behoeften van de telers kent. Dit is van belang om de dienstverlening er zo goed mogelijk op af te kunnen stemmen.

Prioriteiten

De sterke punten die uit het onderzoek komen en de prioriteiten ter verbetering waren in de verschillende afdelingen hetzelfde. Er zijn dus geen verbeterpunten geconstateerd die specifiek voor een bepaald gebied gelden.

De komende periode gaan we de verbeterpunten oppakken. De voorlopige campagneplanning wordt gemaakt in deze periode. Voor zover dat mogelijk is gaat Agro Logistiek in samenwerking met de buitendienst nog dit jaar de verbeteringen doorvoeren.

De relatief slechtste score betrof de klachtenafhandeling. Het ging hierbij voornamelijk om campagnegerelateerde klachten. Deze campagne komt er meer duidelijkheid over de gesignaleerde trage snelheid van afhandeling. Ook wordt gekeken naar de kwaliteit van de afhandeling. Daarnaast worden ook de overige verbeterpunten in de komende periode opgepakt om de tevredenheid van de telers verder te verhogen. Uit het onderzoek blijkt ondermeer ook dat 68% van de telers de voorkeur geeft aan een fysieke vergadering. 10% geeft de voorkeur aan digitaal, 22% heeft geen voorkeur. Voor de komende wintervergaderingen wordt bekeken hoe we hieraan het beste invulling kunnen geven.

Arno Huijsmans

Groeiachterstand na goede opkomst

Met een gemiddelde zaaidatum van 7 april is in een goed zaaibed de opkomst over het algemeen goed geweest. De gemiddelde temperatuur is de laatste maanden 2 graden lager dan normaal geweest. Dit heeft een achterstand in de groei opgeleverd.

De structuur van het zaaibed was een groot contrast met vorig jaar. Er was gemakkelijk een goed zaaibed te maken. Ook waren de omstandigheden voor de opkomst goed. In totaal is ruim 500 hectare overgezaaid, waarvan bijna 300 op de noordelijke kleigronden. De belangrijkste oorzaak was vreterij door emelten, een toenemend probleem in bouwplannen met veel graan en groenbemesters. Niet alleen de bieten, maar ook het onkruid groeide aanvankelijk traag. Het kwam pas goed los met de iets hogere temperaturen in mei. De uitgevoerde bestrijdingen hadden gemiddeld een uitstekende werking. Zo goed zelfs, dat plaatselijk een drukkend effect in de bieten zichtbaar was. Ondanks de vorst van afgelopen winter ziet het er naar uit dat aardappelopslag de nodige aandacht zal vragen. Het definitieve areaal suikerbieten is 82.400 hectare.

Alert op groene luis

De bieten blijven nu en de komende maand extra aandacht vragen. Tot half juli blijft de monitoring van de groene perzikluis belangrijk. Cosun Beet Company werkt samen met IRS en Delphy aan een netwerk van tellingen in alle regio's. Het monitoren heeft de laatste jaren zijn nut bewezen. Alleen tijdig bestrijden van groene luizen bij overschrijding van de schadedrempel voorkomt ernstige schade door vergelingsziekte. Het advies is de luizensituatie op de voet te volgen via de BAS-app.

Sensor in bietenperceel



Overzicht gemiddelde zaaidata

Regio	Gemiddelde zaaidatum
Zeeuws-Vlaanderen	31 maart
Zeeuwse Eilanden	1 april
West-Brabant	31 maart
Holland	2 april
Flevoland	1 april
Noordoostpolder	7 april
Noordelijke Klei	10 april
Noordelijke Zand	11 april
Noordelijke Dal/ Veen	11 april
Gelderland	4 april
Oost-Brabant	10 april
Limburg	13 april
Nederland 2021	7 april
5-jaars gemiddelde zaaidatum	8 april

Bladgezondheid

In 2020 heeft de aantasting door cercospora een forse invloed gehad op de opbrengst en de kwaliteit van de bieten. Tijdig bestrijding uitvoeren is essentieel. Op bietenpercelen met een intensieve rotatie is de infectiedruk het hoogst. Ook bietenpercelen naast het perceel of plaatsen waar recent bietenhopen hebben gelegen, vormen een grotere infectiebron. Daarnaast zijn de temperatuur in het gewas en de luchtvochtigheid bepalend of de aanwezige infectie toeslaat op de bietenbladeren. Het monitoring-systeem in BAS houdt met al deze aspecten rekening en biedt de beste indicatie voor tijdig handelen. Ook hiervoor is dus het advies de BAS-app nauwlettend te volgen. De ruim 700 telers met een eigen sensor in de bieten krijgen de meest precieze advisering voor een gerichte aanpak van cercospora. Voor telers zonder sensor biedt de monitoring een goede indicatieve signalering.

Pieter Brooijmans

Groenbemesters verhogen opbrengst

In het kader van de PPS Groen zijn in de afgelopen jaren samen met Wageningen Universiteit en Research proeven uitgevoerd met mengsels van groenbemesters op percelen besmet met witte bietencysteaaltjes. De resultaten laten zien dat groenbemesters een positief opbrengsteffect hebben.

Japanse haver was de enige groenbemester die geen hogere opbrengst leverde ten opzichte van zwarte braak. Maar in een mengsel met bladrammenas (50/50) gaf Japanse haver wel een hogere opbrengst, net zoals alle andere onderzochte groenbemesters. Over het algemeen leverden groenbemesters en mengsels van groenbemesters een tot 16% hogere opbrengst op. Naast een hogere opbrengst van het volggewas op met bietencysteaaltjes besmette percelen, hebben groenbemesters nog meer voordelen.

Verschillende doelen

Een groenbemester kan worden ingezet om de bodemeigenschappen te verbeteren en te voldoen aan de verplichting van het Gemeenschappelijk Landbouw Beleid (GLB). Zo verhogen ze het organische stofgehalte, gaan ze uitspoeling van stikstof in de winter tegen, onderdrukken ze onkruiden en kunnen een aantal groenbemesters aaltjes reduceren.

Maximaal effect groenbemesters

Hoe groot de effecten van groenbemesters zijn op de opbrengst van het volggewas is van meerdere

factoren afhankelijk. Zo is de zaai-datum bepalend voor het succes. Hoe eerder een groenbemester wordt gezaaid, des te beter deze zich kan ontwikkelen. Dit resulteert in meer organische stof en een groter effect op de opbrengst van suikerbieten. Ook het jaareffect speelt hierbij een rol. Als de groenbemester in een vochtige grond gezaaid wordt en snel kiemt, dan zal deze nog optimaal kunnen profiteren van de warme temperaturen in de zomer. Een warme herfst bevordert daarnaast ook de groei en ontwikkeling. Voor een goede ontwikkeling is het belangrijk om voldoende stikstof te geven (60-80 kg). Ook een losse structuur van de grond bevordert de ontwikkeling. Met name bladrammenas en gele mosterd zijn gevoelig voor een slechte structuur. Resistente groenbemesters spelen natuurlijk een belangrijke rol in relatie tot de opbrengst van het volggewas als gevolg van de reductie van bietencysteaaltjes.

De teelt van groenbemesters leidt over het algemeen tot een hogere suikeropbrengst ten opzichte van zwarte braak

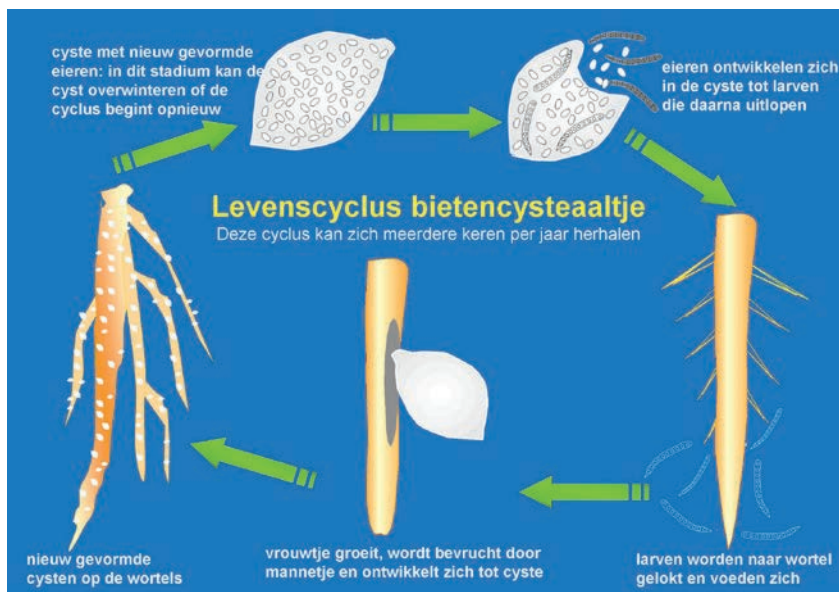


Verantwoordelijkheid van deze rubriek



Postbus 20
4670 AA Dinteloord
0165-516 070
irs@irs.nl
www.irs.nl

Eindredactie
Jurgen Maassen



Levenscyclus bietencysteaaltje. Als er geen waardplant in een groenbemestermengsel aanwezig is, sterven de larven uit de cysten komen. Dat gebeurt ook bij resistente bladrammenas en gele mosterd.

Aaltjes reduceren

Uit klimaatkamproeven bleek dat aaltjes altijd op zoek gaan naar de waardplant binnen een mengsel van groenbemesters. De vermeerdering van aaltjes is daarbij altijd afhankelijk van de hoeveelheid wortels van hun waardplanten. Het bietencysteaaltje overleeft in de vorm van een cyste soms tot wel 15 jaar in de grond. Op het moment dat er waardplanten op een perceel staan, komen de larven uit de cysten en dringen de wortels van de waardplanten binnen. Hierdoor kunnen de aaltjes zich vermeerderen. Ook in mengsels van groenbemesters kunnen waardplanten zitten voor bietencysteaaltjes. Daarom is het advies om altijd te kiezen voor mengsels waarin geen waardplanten van aaltjes aanwezig zijn of resistente waardplanten. Bij een resistente waardplant vindt er juist een actieve reductie van aaltjes plaats.

Aanvoer van organische stof

In de proeven leverden de diverse groenbemesters 2,5 tot 5 ton aan verse organische stof per hectare. Door het organische stofgehalte te verhogen is de grond beter bewerkbaar en hebben ziekten en plagen ook minder kans om zich uit te breiden, doordat de bodemweerbaarheid en het bodemleven toenemen. Zo is bijvoorbeeld bekend dat de kans op wortelrot door rhizoctonia lager is na de teelt van een geslaagde teelt van bladrammenas of gele mosterd. Daarnaast draagt een groenbemester bij aan het op peil houden van het organische stofgehalte van de grond en houden de gewasresten vocht vast waarvan het gewas kan profiteren.

Meer informatie

In de Teelthandleiding 'Groenbemesters' op www.irs.nl en het 'Handboek Groenbemesters' is meer te lezen over de teelt van groenbemesters en de effecten op ziekten en plagen, zoals aaltjes.

Elma Raaijmakers, Linda Frijters en André van Valen

Biodiversiteit

Sinds een aantal jaren worden groenbemesters ook steeds meer geteeld om de biodiversiteit te verhogen. Met name de koolachtige, zoals bladrammenas en gele mosterd, de klaversoorten, afrikaantjes en facelia bevorderen de aanwezigheid van hommels en bijen. Daarnaast vormen de groenbemesters een belangrijke schuilplaats voor vogels en natuurlijke vijanden. Zeker als er na groenbemesters geen kerende grondbewerking wordt uitgevoerd voor het zaaien van de suikerbieten, kunnen de natuurlijke vijanden een belangrijke bijdrage leveren aan de beheersing van plaaginsecten, zoals bladluizen.

Elma Raaijmakers



Naast de positieve effecten op de opbrengst van suikerbieten, spelen de groenbemesters ook een steeds belangrijkere rol in het vergroten van de biodiversiteit en bieden ze een schuilplaats aan natuurlijke vijanden van plaaginsecten

Laat schimmels geen blad wegsnoepen!

Voor een effectieve bladschimmelbeheersing is de juiste timing (veldje rechts) naast het kiezen van de middelen (midden) belangrijk. Links is een veldje zonder bespuitingen.

De bladschimmelbeheersing verloopt de laatste jaren vaak moeizaam, met opbrengstderving tot gevolg. Schimmels en middelenpakket zijn aan grote veranderingen onderhevig. Een aantal maatregelen kan schade voorkomen of minimaliseren.

De ziektedruk van de bladschimmels in suikerbieten neemt toe door de ideale omstandigheden voor cercospora tijdens de droge en warme zomers. Aan de andere kant wordt deze schimmel minder gevoelig voor de gebruikte middelen. Ook vallen er steeds meer actieve stoffen weg. Om de bladschimmels effectief te beheersen is het nodig om alle mogelijke maatregelen, technologisch, chemisch en niet-chemisch (zie kader) in acht te nemen.

Toegenomen ziektedruk

De zomers van de afgelopen jaren waren ideaal voor cercospora. Dit zal ook de komende jaren voor een hogere ziektedruk zorgen door de enorme hoeveelheid sporen die gevormd zijn. Deze sporen zijn met de wind tijdens nazomer en herfst, maar ook met de gewasresten bij de oogst en door eventueel stuiven, op percelen terechtgekomen waar dit jaar bieten geteeld worden. De grootste effecten zijn er op percelen die naast een bietenperceel van vorig jaar liggen of waar een bietenhoop op de kopakker heeft gelegen (zie kader). Deze

percelen en perceelsdelen verdienen daarom extra aandacht. Omdat er meer sporen aanwezig zijn, zullen daar ook eerder vlekjes te vinden zijn. Houd hier met het waarnemen rekening mee.

Microklimaat bepalend

Het microklimaat in het gewas bepaalt de omstandigheden waaronder de sporen wel of niet kunnen infecteren en hoe snel vlekjes verschijnen. Voor cercospora en stemphylium zijn de infectiewaarden per dag inzichtelijk via de BAS-applicatie. De infectiewaarden worden berekend aan de hand van de temperatuur en



luchtvochtigheid in het gewas, gemeten door sensoren (foto 2). Zeker voor cercospora is dit een kans om op percelen met een hoge druk de schimmel al rond het moment van infectie te bestrijden. Hierdoor is de effectiviteit van de middelen nog iets beter te benutten. Belangrijk is dan wel dat de sensor in het betreffende perceel staat opgesteld. Een bespuiting kan dan worden uitgevoerd als er één of enkele dagen hoge infectiewaarden optreden. Wanneer er hoge infectiewaarden in de regio zijn geweest op percelen met een ruime(re) rotatie (1 op > 4) of waar geen sensor staat opgesteld kan het beste eerst worden waargenomen om onnodig middelenverbruik tegen te gaan.

Middelen en bespuitingen

Het middelenpakket verschaalt. Er vallen steeds meer actieve stoffen weg. Daarnaast wordt met name cercospora minder gevoelig voor de triazolen en is ongeveer driekwart van de percelen resistent geworden voor strobilurinen. Dit betekent dat het lastiger wordt om cercospora voldoende te beheersen. Toch blijven de eerste twee bespuitingen de meest

effectieve, mits op het juiste moment toegepast. Ook kan het in de beheersing helpen om rekening te houden met teeltmaatregelen (zie kader). Sinds dit jaar heeft het middel Charge op basis van chitosan hydroxylchloride een toelating. Dit middel is een zogenaamde elicitor, het werkt voornamelijk via het aanzetten van de afweer van de suikerbiet en in het voorkomen dat infectie optreedt. Hierdoor moet dit middel vooral vroeg in het seizoen worden ingezet. De eigenschappen van dit middel zorgen ervoor dat het dus heel goed kan worden ingezet na hoge infectiewaarden. Kijk op www.irs.nl/bladschimmel voor meer adviezen bij dit middel. Voor een effectieve bladschimmelbeheersing is het nodig om op tijd een bespuiting uit te voeren. Dit is na hoge infectiewaarden op percelen met een hoge druk of bij het verschijnen van de eerste vlekjes. Wissel de beschikbare actieve stoffen zoveel mogelijk af tussen verschillende bespuitingen.

Bram Hanse

Een sensor om infectiewaarden te bepalen maakt het gewas niet immuun, maar het zorgt er wel voor dat de bespuitingen veel beter kunnen worden geplaatst rond het moment van infectie



Niet-chemische bladschimmelbeheersing

Naast de chemische mogelijkheden kunnen minder gevoelige en resistente rassen (hoge waarde bladgezondheid cercospora), perceelshygiëne en een ruimer bouwplan helpen voor een betere beheersing van de bladschimmels. Beregenen zorgt voor gunstige omstandigheden voor bladschimmels in het gewas. Hierdoor kan de aantasting (fors) toenemen. Van veel biostimulanten, groene en natuurlijke middelen is nog geen werking in de bladschimmelbeheersing vastgesteld. Ook in het seizoen 2021 zullen veelbelovende kandidaten op proefvelden worden uitgetest.

Bram Hanse

IRS-nieuwsbrief vernieuwd

De IRS-site en de IRS-nieuwsbrief zijn vernieuwd. De voornaamste verbeteringen zijn de aanpassingen in de zoekmachine, de gebruiksvriendelijkheid en de uitstraling. Achter de schermen is er veel veranderd waardoor het onderhoud van de site eenvoudiger en goedkoper wordt. Ook het ontwerp van de IRS-nieuwsbrief is aangepast. Wat onveranderd is gebleven: aanmelden is gratis en kan via www.irs.nl/nieuwsbrief.



Hoe werkt de leveringsplicht?

De leveringsplicht is: 85% van de LLB's. Een teler met 1.275 LLB's moet dus $85/100 \times 1.275 = 1.084$ ton bieten van 17% leveren om aan zijn verplichting te voldoen. Als een teler ziet aankomen dat hij niet aan zijn plicht kan voldoen, moet hij een ontheffing op de leveringsplicht aanvragen. Dit kan via de contactpersoon van de agrarische dienst. Op basis van de aangedragen argumenten beslist de commissie ledenzaken van de raad van beheer of een ontheffing verleend wordt of dat sanctie volgt. Als geen ontheffing is aangevraagd, kan de raad van beheer een sanctie opleggen van maximaal 15 euro per ton te weinig geleverde bieten. Het sanctiebedrag wordt verrekend bij de eindafrekening.



Waarom moet de opgave leveringswensen zo vroeg?

Met de opgave leveringswensen van eind april, begin mei bepalen we de benodigde hoeveelheid oplaadeenheden. Gemiddeld kunnen per dag 68 vrachten worden verladen. Zo nodig wordt een extra oplaadeenheid ingezet. Met de oplaadeenheden

berekenen we de gemiddelde transportafstand voor de aanbestedingsgesprekken, half mei, met de vervoerders. De leveringswensen gebruiken we ook voor de routeplanning. Bij de indeling kijken we eerst naar telers die structureel vroeg en laat willen leveren. Daarna volgen de overige maanden. Bij de indeling letten we ook op de gelijkmatige inzet van vrachtwagens over de regio's. Agro Logistiek stemt de voorlopige planning af met de buitendienst. Om dit alles goed te organiseren, hebben we tot juli nodig.



Aspirant-lidmaatschap

Cosun vindt de band met potentiële bedrijfsopvolgers belangrijk. Tijdens de schuurbijeenkomsten die de jongerenraad voor de coronacrisis organiseerde, bleek dat jonge akkerbouwers zeer betrokken zijn bij wat er speelt. Vaak werd aangegeven dat ze wel eens informatie missen, omdat ze nog geen lid zijn. Zoals uitnodigingen voor teeltbijeenkomsten en veldexcursies. Om in die behoefte te voorzien introduceert Cosun het aspirant-lidmaatschap. Een bedrijfsopvolger wordt dan administratief gekoppeld aan het lid, van wie hij/zij het bedrijf gaat overnemen. Het aspirant-lid krijgt zo toegang tot het ledenportaal en de BAS-app en ontvangt Cosun Magazine en uitnodigingen voor bijeenkomsten. Het aspirant-lidmaatschap duurt maximaal zes jaar. Er is geen stemrecht en ook geen verplichting om na zes jaar lid te worden van Cosun.

Ben je geïnteresseerd in een aspirant-lidmaatschap? Neem dan contact op met de contactpersoon van de agrarische dienst of stuur een bericht naar secretariaat.rvb@cosun.com. De procedure voor het aspirant-lidmaatschap wordt dan in gang gezet.

Aanbieding TOPTEX®



Cosun Beet Company biedt dit jaar exclusief voor telers van Cosun opnieuw voordelig TOPTEX® aan. Het aanbod geldt van 1 augustus tot 1 september en loopt via het ledenportaal. De TOPTEX®-vliesdoeken worden naar verwachting uiterlijk begin november geleverd.

Bewaaronderzoek van het IRS laat zien dat het op het juiste moment afdekken van de bietenhoop doorgaans tot betere bewaarresultaten leidt. Het suikergehalte blijft beter op peil, het tarrapercen-tage daalt en er is minder kans op schimmel en rot. Informatie over de prijzen en de bestelprocedure volgt begin augustus.